

pincébe úgy jutunk, mi, a baráti társaság, hogy az egyik barát a cég alapítványának kuratóriumi elnöke: ő szervezi meg nekünk a kirándulást. A bemutatón végigvezető házigazda a cég szenvedélyes *lokálpatriótája*, minden lehető tud a cég és általában a pezsgő múltjáról és jelenéről. Apró kémiai bevezető, elegáns kultúrtörténeti összefoglaló – megtudni belőle, hogy a pezsgő sajátképpen barokk ital –, részletes cégtörténeti áttekintés – a cégtulajdonos család, ugye, a hazai tőkés nagypolgárság kiemelkedő famíliája –, hosszú séta a pince egymást követő csarnokain keresztül – sora véve a pezsgőkészítés különféle eljárásait a legbonyolultabbtól a legegyszerűbbig. Az este záróeseménye, persze, ad fortissimum, a kóstolás. A vendéglátó tizenhat üveget gördít be kis kerekcsapokba. Kilencen vagyunk rá, középre készítve hatalmas kehely áll: ami a poharunkban marad, oda lehet beleönteni. Minden egyes fölbontott palacknál rövid magyarázat: amit éppen inni fogunk, milyen eljárással – melyik most látott teremben – készült, melyik évjáratból való. A hozzánemértő számára a tanulság megejtően egyszerű: minél finomabb, bizony, annál drágább. Sovány, de nehezen vitató tanulság.

Ide, szorosán a pezsgőbemutató tanulsága mögé illik e havi zárógondolat, Alain Badiou-tól. Ez azt mondja: „a század a biztonság iránti megszállottsággal ér véget, a következő, kissé siralmas életelv jegyében: már az is valami, hogy ott vagy, ahol vagy, máshol most is rosszabb, és a múltban még rosszabb volt”. Szellemes gondolat, kétségkívül. Élesen-pontosan írja le a helyzetet, amiben itt maradtunk, a mögöttünk hagyott évszázad, a „valóság iránti szenvedély százada” lezárulása után. A marxista-kommunista Badiou kritikailag fogalmazza meg ugyan, én affirmatíván idézem. Köszönöm, én beérem a biztonsággal, még ha siralmas életelvre támaszkodik is. Ebben az értelemben, úgy látszik, rendíthetetlen *nyolcvankilences* maradtam.

85

Lángh Júlia

Vallásbéke – látogatás Sajókazán

Azt meséli az egyik unokám, harmadikos elemista, hogy az osztályban csak ő meg a barátja nem járnak hittanórára. Valamelyik nap, amint ezzel a barátjával sétált a szünetben, négy osztálytársuk elébük toppant, gyorsan körülvették őket, és számonkérően rájuk kiáltottak: hisztek Jézusban?

Amikor Ábel ezt nekem elmesélte, már túl volt az üggye nehezen, és olyan korrekt vallási toleranciás szöveget adott le, hogy csak ámultam; szülei ugyanis elmagyarázták neki, mit kell ilyen esetekben tenni, és mit is gondoljon erről. Abel inkább jó tanuló, és szeret megfelelni, ennek jegyében tehát azt felelte nekem kilenc éve magasából, hogy „nem lett baj, kicsit arrébb toltam őket, és mondtam, hogy ti így gondoljátok, mi meg

másképpen, de ne szóljunk bele abba, hogy ki mit hisz. Én is hagyjak titeket, ti is hagyjatok minket.”

Kérdeztem a bátyját, aki három évvel idősebb, hogy a hatodikosok körében is vannak-e efféle hitviták, de János vigyorgott, hogy nem, soha, és némiképpen fölényes kézlegyintéssel nyomban el is intézte a témát. Nem valószínű, hogy ez generációs különbség lenne a keresztény kurzus három év alatt végbement fergeteges befolyásának köszönhetően, azt hiszem, inkább a két fiú lelki alkatának és érdeklődési körének a különbségéről tanúskodik. Kíváncsi lennék, vajon mit taníthatott a hittantanár a harmadikosoknak, hogy néhány kisfiú kereszties lovaghoz illő harciassággal követelt hitvallást a két kívülálló osztálytárstól. Az említett jelenet még kétszer-háromszor megismétlődött, aztán szerencsére abbamaradt. Ábel nem tudja, miért, talán megunták, mondja.

Ráférne erre az állami közoktatásügy kebelébe tartozó pesti iskolára egy olyan kivételes tanítási nap, amikor hagyományos tanórák helyett a nagy világvallásokat ismertetik a gyerekekkel – egy ilyen napnak voltam tanúja a sajkóközi buddhista cigány iskolában. Vagy cigány buddhista iskolában. Eléggé híres hely, de azért megadom az adatokat, hátha valaki nem ismeri: dr. Ámbédkar Gimnázium az intézmény neve, igazgatója Derdák Tibor, a fenntartó Dzsaj Bhím Közösség vezetője Orsós János.

Úgy hirdették meg az eseményt, hogy a február 11-i vallásszabadság napja alkalmából. Ugyanis 1676-ban ezen a napon szabadította fel Michiel de Ruyter holland tengernagy a gályarabságba vetett protestáns prédikátorokat, többek között Túróczi Végh András füleki prédikátort, Kálnai Péter putnoki lelkészt, Szalóczi Mihály zubogyi prédikátort. Utóbb vettem észre, hogy mások január 13-át tartják a vallásszabadság napjának, az 1568-as tordai országgyűlés emlékére, amelyen, a világon először, törvénybe iktatták a vallásszabadságot. Jólesik tudni, hogy ennek a nagyon fontos gondolatnak több napja is van a világban, az amerikaiaknál például január 16-a; csak legyen minél több ilyen nap, alkalmat adva egy kis töprengésre a témáról, ami szerintem ráfér a világra. A mi komor hazai tájainkon különösképpen.

Az Ámbédkar iskolában pompásan megszervezték a napot. A négy teremben – összesen ennyi van, az ötödik, Buddha szülőhelyéről Lumbininak elnevezve, szépen berendezett, csöndes imaterem – négy vallás képviselői várták az egymást váltó gyereksoportokat. A Tokyo Teremben a hinduizmusról beszélt egy gyakorta Indiába utazó nő, aki hosszú időn át volt Krisna-hívő; a Chicago Teremben a Buddhává vált Sziddhárta életét ismertette a Tan Kapujának volt adjunktusa, majd egy ideig rektora, jelenleg az Ámbédkar egyik telephelyén, Zsolcán oktató. A Bombayban Jézus tanításának alap gondolatait mutatta be, diavetítéssel, egy miskolci szabad keresztény egyház lelkésze, a New York Teremben pedig egy magyar-jemeni iszlámszakértő, tolmács és nyelvész, hívő moszlim beszélt az érdeklődő közönségnek.

A fiatalok tényleg érdeklődtek. Nem mindenki, persze, de becslésem szerint körülbelül olyan volt az arány a figyelő, a semleges és az unatkozó arcok között, amilyent hasonló esetekben bármely más iskolában is

láthatunk. És volt néhány bátran kérdező fiú és lány. Egyikük, egy ózdi gyerek, széles vállú, csillogó zöld szemű, aki nemcsak jól kérdezett, de sok mindent tudott is a vallásokról, elmesélte az egyik szünetben, hogy elvégzett egy szakiskolát, szakács, de sehol nem kapott munkát, aztán amikor hallott erről az iskoláról, rögtön idejött, ennek még csak néhány hete, de nagyon tetszik itt neki, itt marad, szeret tanulni. Hibátlanul töltötte ki a 13+1 totót a vallásokról. Aki egész délelőtt figyelt, annak sikerült, és nem keverte össze a zárandokot a presbiterrel, a böjtöt a diétával vagy a pogromot a programmal. De sok új szót és fogalmat tanulni egyszerre nem mindig könnyű.

Ebbe a gimnáziumba negyven felé közeledő férfi, kisgyerekes kamaszlány, börtön után újrakezdesre vágyó fiatal egyaránt jár, és nem szoktak kimaradni, tényleg járnak. Le fogják tenni az érettségit. Mindenki ismeri a névadó, dr. Bhím Rao Ámbédkar (1891–1956) példaadó életét. Mint a mesében, legkisebb fiúként – tizenegyedik gyerek volt – útra kelt, tanult és győzött. Dalitnak, vagyis érinthetetlennek született, ami az indiai kasztrendszerben azt jelentette, hogy még az árnyéka sem érintheti a más kasztokhoz tartozókat. Magyarul szólva: halmozottan hátrányos helyzetű volt, mint egész kasztja, de eszének és kitartásának meg egy támogató maharadszának köszönhetően rangos külföldi egyetemeken folytathatta tanulmányait, amit Indiában nem tehetett volna meg, majd doktorátussal a zsebében hazatért.

Dalitként nem gyakorolhatta ügyvédi hivatását, ezért nyilvánosan elégette azt a hindu szent iratot, amely a hátrányos megkülönböztetést törvényként előírta. Már ismert polgárjogi harcos volt, amikor India elnyerte a függetlenséget (1947), igazságügy-miniszter lett, jelentős szerepe volt az indiai alkotmány kidolgozásában, amely kimondja a diszkrimináció tilalmát, és preambulumban szabadság-egyenlőség-testvériségről is beszél.

A francia forradalom alapeszméjét a sajkázai iskolát és telephelyeit fenntartó, önmagát antiklerikális egyháznak nevező Dzsaj Bhím Közösség is vallja. A közösség szorosan kötődik Ámbédkar tanításaihoz és példájához: az ember változtathat a sorsán. Ámbédkar alaposan tanulmányozta a vallásokat, melyik lenne az elnyomottak számára megfelelő; ne éljenek tovább olyan hitben, amely őket – és így ők is önmagukat – érinthetetlennek tartja. Buddha követését találta megfelelőnek, de szerzetesek nélkül, akiket „semmittevők hadának” nevezett. Nem sokkal halála előtt, 1956-ban, Nágpúrban, több százezer követőjével együtt fölvetta a buddhista vallást.

A papság nélküli buddhizmus világszerte elterjedt, Három Drágakő Buddhista Rend néven, és 2005-ben Magyarországra is eljutott. A Dzsaj Bhím Közösséget 2007-ben jegyezték be. Dzsaj Bhím voltaképpen köszönet, azt jelenti: győzelem Bhímnek – ez volt Ámbédkar keresztnéve. Ha cigány gyereket látnak, amint mosolyogva a győzelem V betűjét mutatja az ujjával, minden esély megvan rá, hogy a Dzsaj Bhím közösségben tanul. És sokszor látta, hallotta az egyik kulcsmondatot: „Felelősséget vállalok a saját életemért”, átérzi és gyakorolja is, mert már tudja, hogy tanulással

lehet kilépni a megalázottságból, tanulással tud változtatni társadalmi helyzetén.

Az iskola tágas előterében, amely egyúttal a közösségi élet helye is, gyűléseknek, gitárkíséretű kórusnak a helyszíne, a falon házi készítésű plakátok, ismertetőik láthatók a nap eseményeit adó vallásokról. Az asztalon sorban a különféle tanulócsoportok által kartonokból épített templommakettek, ezekre szavazni is lehetett, melyik a legszebb. Itt egy kis malőr történt, senki nem tudja, hogyan, de a legkevesbé szép makett kapta a legtöbb szavazatot, amin az egyik leány – híres arról, hogy nagyon rosszul tűri az igazságtalanságokat – annyira kiborult, hogy haragjában még azt is odavágta a tanároknak: mégsem megyek föl Pestre továbbtanulni. Jó tanuló, egyetemre készül, az egyik pesti tanárnő fia be is vinné néhány órára az egyetemre, lássa előre, milyen az. De most megbántódott, sehova nem akar menni.

Nem mindenki ilyen jó tanuló, vannak erősen lemaradt fiúk, lányok, akiket külön csoportban kell tanítani, hogy megismerjék az alapfogalmakat, és otthonosabban menjen nekik a még akadozó olvasás. Kétségtelenül nem olyan iskola ez, mint a többi. Ezeröttszáz cigány ember él Sajókazán, és az Ámbédkar iskola a tanulás révén sokaknak kiutat nyújt.

A Dzsaj Bhím közösség életre hívta a Segítő Kéz Asszonygyülekezetet is, ahol megbeszélhetik a közös problémákat, alkoholizmus, férj-feleség viszály, gond a gyerekekkel. Megtanultak figyelni egymás gyerekeire. Néhány éve még az áramlopás volt a fő gond a Sólóyom-telepen, mára előrefizetős, kártyás villanyórákat szereltek fel, adományokból. Sok minden történik.

88

Február közepén a parlament vallásügyi bizottsága a tizennégy már elismert felekezethez csatolva még további tizenhetet javasolt egyházként elismerni. A sajtóban közölt felsorolás azzal végződik: „és öt buddhista közösség”. Köztük lesz-e a Dzsaj Bhím, hogy az oktatással foglalkozó egyházaknak kijáró állami támogatást megkapja? És ekként a „kegyházak” közé kerüljön? Emlékezetes, hogy ez volt az az ülés, amely után a bizottság KDNP-s elnöke a folyosón azt mondta egy MSZP-s képviselőnek: „Az egyházzá minősítés nem jog, hanem kegy.”

Bán Zsófia

A bomlás virágai

Különös arra gondolni, hogy évtizedek múlva majd úgy emlegetjük (vagy emlegetik azok, akik még emlegetőben lesznek) e mostani időszakot, mint a *tíz es éveket*. Ó, azok a válságos, keserves, tízes évek. De legalábbis a tízes évek eleje (lásd: *tüntető optimizmus*). Egy évszázaddal ezelőtt még senki sem sejtette, hogy hamarosan kitör az első világháború és összeomlik az a világhrend, amely addig meghatározta az életüket, a világu-